

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 8 Sayı: 40 Volume: 8 Issue: 40
Ekim 2015 October 2015
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

KÜRESELLEŞME BAĞLAMINDA SOSYAL HAKLAR VE TÜRKİYE GLOBALİZASYON AND SOCIAL RIGHTS AND TURQUIE

Naci DOĞAN*

Öz

Bu makalede küreselleşme olgusunun sosyal haklar üzerine etkileri ele alınmaktadır. Öncelikle sosyal devletin ve sosyal hizmetlerin niteliği üzerinde durulmaktadır. Daha sonra ise küreselleşmenin etkisiyle bu olguların dönüşümüne yer verilmektedir. Son bölümde ise küreselleşmenin yarattığı sosyal sorunlar tartışıldıktan sonra bir senteze varılmaya çalışılmıştır. Klasik hak ve özgürlüklerden farklı bir yere oturtulan sosyal haklar, ancak sosyal Devlet olgusunun işlerliği ve devletin etkin ve olumlu düzenlemeleriyle sağlanabilir. Buna karşılık son zamanlarda küreselleşme sürecine bağlı olarak sosyal devlet anlayışında değişik görüşler ortaya atılmakta, Devletin küçültülmesi, sosyal Devletin rolünün azaltılması, sosyal sözcüğünün sınırlı ve sorumlu olarak değiştirilmesi gibi görüşlerle, sosyal hakların içi boşaltılmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Sosyal Devlet, Sosyal Hizmetler, Sosyal Haklar.

Abstract

This work examines the effects of globalization on the social rights. First it is aimed to explain the social government's qualities and social service's. Then it tries to explain the transformations of social government and social services with the effects of globalization. In the last section social problems which globalization has created will be discuss. The social rights located in a different place than classical rights and freedoms can only be supplied by operability of Social Government phenomenon and also by active and positive regulations of the government. On the other hand, accordingly to recent globalization process, several remarks on social government understanding have been suggested; inside of the social rights have tried to be discharged by some claims, such as minimization of government, reduction of social government role, change on the word of social through restricted and responsible.

Keywords: Globalization, Social State, Social Service's, Social Right's.

GİRİŞ

İkinci kuşak haklar da denilen ve genelde kabul görmüş bulunan sosyal haklar için değişik tanımlar yapılmaktadır. Bununla birlikte tanımların birleştiği ortak nokta bu hakların sosyal hizmetlerle sağlanıp, sosyal eşitlik amacına yönelmiş haklar olduğudur.

Sur'un da belirttiği gibi; "Klasik temel insan haklarıyla karşılaştırıldığında, sosyal haklar bazı spesifik yönler gösterir. Aslında belli ölçülerde diğer haklarda da görülebilen bu özellikler sosyal haklarda daha yoğun olduğu için kategorinin ayırt edici özellikleri olarak sunulabilir,

Klasik hak ve özgürlüklerde, genellikle Devletin müdahaleden kaçınarak kişilere özgürlük alanı bırakması, bu alana ancak belirli koşullarda girebilmesi düşüncesi hâkimdir. Genellikle doğal haklar sayılan klasik insan haklarının toplumsal kurumlardan önce var oldukları kabul edilmektedir. Böyle olunca da sosyal haklardan farklı olarak bu hakları topluma karşı alacak, isteme hakkı olarak yansıtmak güçtür" (SUR, 1997: 70). Bu nedendir ki, bunlara aynı zamanda "koruyucu haklar" ya da "önleyici haklar" da denir.

Buna karşılık sosyal hakların büyük kısmında Devlet bireye gelişmesi için bir takım maddi ve fikri hizmetler sunmakla yükümlü olup, kişinin Devlete karşı bir talep, alacak hakkı bulunduğu kabul edilir. Devlet bireye geçimi için iş temin edecek, sağlığını, eğitimini sağlayacak, bunun için gerekli düzenlemeleri yapıp kurum ve mekanizmalarını kuracaktır (SUR, 1997: 71).

Klasik hak ve özgürlüklerden farklı bir yere oturtulan sosyal haklar, ancak sosyal Devlet olgusunun işlerliği ve devletin etkin ve olumlu düzenlemeleriyle sağlanabilir. Buna karşılık son zamanlarda küreselleşme sürecine bağlı olarak sosyal devlet anlayışında değişik görüşler ortaya atılmakta, Devletin küçültülmesi, sosyal Devletin rolünün azaltılması, sosyal sözcüğünün sınırlı ve sorumlu olarak değiştirilmesi gibi görüşlerle, sosyal hakların içi boşaltılmaya çalışılmaktadır.

Dünya genelinde yaşanan ekonominin küreselleşmesi süreci, zengin ve yoksul ülkeler arasındaki gelir dağılımı dengesizliğini arttırmaktadır. Bu dengesizlik ülke sınırları içinde de kendini göstermekte, zaten

* Yrd. Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İİBF. Kamu Yönetimi Hukuk Bilimleri ABD Öğretim Üyesi

IMF ve Dünya Bankası kredileriyle ancak ayakta durabilen gelişmekte olan ülkelerde zengin ve yoksul arasındaki uçurum her geçen gün büyümektedir.

Gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkelere ekonomik düzenleme adı altında uyguladıkları ekonomik ve sosyal baskılar ve dikte ettirerek uygulattıkları yapısal reformlar, insanların yaşam şartlarını değiştirerek onların yaşamlarının her alanına müdahaleye olanak vermektedir.

Ulusal sınırların giderek kalktığı ve her geçen gün ortaya küresel bir köyün çıktığı iddia edilse bile, herkesin bu küresel köyün vatandaşı olabileceği konusunda kuşku vardır (BOZKURT, 2000: 68). Etik kaygılar hesaba katılmadan insani değerler göz ardı edilerek yapılan düzenlemeler ancak belli ülkelerdeki insanların çıkarı için söz konusu olabilmektedir.

Küreselleşmeye yön veren ülkeler kendi ülkelerindeki toplumsal uçurum ve gelir dengesizliklerini ortadan kaldırıp yaşam kalitelerini yükseltirken küreselleşme adı altında fakir ülkeleri sömürmedeki süratlerini artırmaktadırlar (KOCAOĞLU, 1998: 1073). Bunun sonucu olarak da açlık, işsizlik, yoksulluk gibi sosyal sorunlar ortaya çıkmakta ve giderek yoğunluk kazanmaktadır.

Küreselleşme sürecinin yaratmaya çalıştığı küçük, etkisiz, yalnız düzenleyici Devlet modeliyle sosyal Devlet ilkelerinin tüm kazanımları ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Böylece koruması da kalmayan sosyal haklar, kapitalist küreselleşme sürecinin eşitsizlikleri ve dışlayıcı ayrımları derinleştiren işleyişinin de etkisiyle geriliminin ötesinde inkâr edilme noktasına gelmektedir.

Bu çalışmada da küreselleşme sürecinin yaratmaya çalıştığı düzenin, zaten asgari yaşam düzeyine sahip olunan ülkemizde sosyal haklara olan etkileri ve sosyal hakları zedeleyişi irdelenmeye çalışılacaktır. Ancak bu sürecin sosyal etkilerini daha iyi kavrayabilmek için önce sosyal hakları somutlaştıran sosyal Devlet olgusu ve sosyal hizmet kavramı ele alınacaktır. Sonra küreselleşme sürecinin kendi çıkarlarına uygun olarak yarattığı yapısal düzenlemeler ışığında ülkemizdeki sosyal Devlet ve sosyal hizmet olgularının dönüşümlerine değinilecektir. Son olarak ise bu süreçlerin ortaya çıkardığı sosyal sorunlar tartışılacaktır.

I. NİTELİKLERİ BAKIMINDAN SOSYAL DEVLET VE SOSYAL HİZMETLER

Sosyal hakların yaygın bir biçimde anayasalara taşınması ve sosyal devletin kurulması ikinci Dünya savaşı sonrasında gerçekleşmiştir (KABOĞLU, 2002: 33).

İkinci Dünya Savaşından sonra uygulanan sermaye birikim rejimi olan, Fordist birikim rejimi, arz ve talep arasında denge sağlayabilmek amacıyla, örgütlü emek ve sermaye arasında bir uzlaşma ve denge arayışı üzerine yapılandırılmıştır. Fordist birikim rejimi, devletin ekonomik ve toplumsal yaşamın en küçük bölümlerine kadar uzandığı ve emeğin örgütlü gücünün kabul edildiği sosyal devlet anlayışı ile tamamlanmıştır. Siyasal demokrasinin ekonomik demokrasi ile desteklendiği bu dönemde, örgütlü işçi hareketi, savaş sonrası uzun canlılık döneminin iktidar tabanını oluşturan gergin ama yine de sağlam güç dengesine ulaşmıştır (HARVEY, 2014: 155). Uygulamada ekonomik demokrasi tam anlamıyla yaşama geçirilemese de işçi sınıfı önemli ekonomik ve sosyal haklar kazanmıştır. Siyasal demokrasinin ekonomik demokrasi ile desteklendiği bu dönemde ekonomik ve toplumsal haklar uluslararası bildirgelerle ve anlaşmalarla tanınmış (ŞAHİN, 2009: 174), buralardan çok taraflı uluslararası andlaşmalara (İkiz Sözleşmeler, İLO Sözleşmeleri, AİHS, Avrupa Sosyal Şartı, vb.) ve ulusal anayasalara taşınarak düzenleme konusu edilip, uluslararası hukuki güvence ve anayasal teminat altına alınmışlardır.

Sosyal Devlet kavramı kapitalist güdümlü sanayileşmenin doğurduğu aşırı eşitsizliklere karşı gelişen tepkilerin bir ürünü olarak ortaya çıkmış ve güçlü bir sermayenin, makineli üretimin ve standartlaşmış kitlesel ihtiyaçların bulunduğu ekonomik ortamın yarattığı toplumsal düzende gelişmiştir. Bu toplumsal düzende sosyal devlet eşitsizlikleri gidermek için gelişme göstermiştir. Dolayısıyla sosyal Devlet, sınıflar arasındaki uçurumun azaltılması, eşitsizliklerin asgariye indirilmesi, sosyal ve kültürel imkânlardan herkesin yararlanabilmesi gibi noktalarda etkin işlevlerle donatılmıştır.

Doğal olarak böyle bir Devlet ekonomik liberalizmin şiarı olan "laissez faire, laissez passer" (bırakınız yapınlar, bırakınız geçsinler) temelinden ayrılmış ve gurupların korunmasına hizmet eden, bu amaçla sosyal müdahalelerde bulunan müdahaleci bir devlettir. Bu Devlet, gelir ve mülkiyet bakımından aşırı eşitsizlikleri önlemek için toplumsal varlık ve hizmetlerin daha eşitlikçi bir şekilde dağıtılmasını hedefler (ÖZLEM, 2000: 20).

Ayrıca sosyal Devletin diğer bir işlevi yukarıda sayılan işlevlerin yerine getirilmesi yoluyla sosyal sınıf, tabaka ve gruplar arasındaki karşıtlık ve çatışmaları asgariye indirmektedir. Sosyal Devlet farklı sınıf, tabaka ve gruplar arasındaki karşıtlıkları sosyal entegrasyon yoluyla gidermeye çalışan devlettir (ÖZLEM, 2000: 20). Sosyal devletin amacı bireyi ve toplumu Devlet aracılığıyla korumaktır. Yani sosyal Devletin temel fonksiyonu sosyal hakları sağlamaktır.

Sosyal Devlet kavramı, rejimi nitelemesi ve insan haklarının sosyal bölümünü uygulamaya geçirmesi bakımından önemli bir kavramdır. Çünkü sosyal haklar kişinin kendisini ezen tüm koşullardan kurtulmasını ve gerçek bir özgürlük sahibi kılınmasını sağlayan temel haklardır (TANÖR, 1998: 107).

Sosyal eşitliğe dayalı bir toplumun kurulması, eşitliğin sağlanması yolu ile diğer insan hak ve özgürlüklerinin de gerçekleşmesini kolaylaştıran toplumdaki ekonomik ve sosyal çelişkilerin giderilmesi, toplumdaki dengesizliklerin giderilmesine bağlıdır. Bunu yapacak olan da çağdaş sosyal devlettir. Çünkü Anayasamızda olduğu gibi birçok ülkenin çağdaş anayasası Devlete mevcut ekonomik ve sosyal düzene yeni bir şekil verme yetki ve görevini verir (Any.m.5).

Aslında sosyal devlet bazılarının iddia ettiği gibi ekonomik ve sosyal bakımdan zengin olanların icat etmiş oldukları bir kavram değildir. Sosyal devlet, toplum içindeki zayıf tabakaları himaye edici önlemler alan, insan haklarını hayata geçiren devlettir. Sosyal devlete vatandaşların elinden özgürlüğünü, yönetime katılma hakkını almadan kalkınmanın nemalarından güçsüzleri de adil bir biçimde yararlandıran devlettir (KOCAOĞLU, 1998: 1069).

Öte yandan bir ülkenin sosyal devlet olup olmadığını ya da sosyal devlet ilkelerinin ne kadarının ve ne oranda yaşama geçirildiğinin en temel göstergelerinden birisi de, sosyal hizmetlerdir.

Sosyal hizmet düşüncesi, feodalizmden kapitalizme geçiş ile tartışmaya başlanmış ve Sanayi Devrimiyle birlikte hızla insanlığın gündemine gelmiştir. Bu zaman dilimine kadar daha çok varlıklı kişilerin oluşturdukları hayır dernekleri aracılığıyla vicdanlarını rahatlatmak amacıyla yoksullara verdikleri sadakalar şeklinde uygulanmakta iken; Sanayi Devrimi ve işçi sınıfının gelişmesi ile birlikte vatandaşın hakları ve devletin ödevleri şeklinde tartışmaya başlanmıştır. Sanayi Devrimi, batı dünyasının toplumsal yapısında önemli değişimler yarattığı gibi endüstrileşmeyle birlikte toplumsal sorun alanları da yaratmıştır. Sosyal hizmet büyük oranda bu sorun alanlarına yanıtlar aramıştır. Bu süreçte sosyal hizmet mesleğinin parametresi demokrasi, akıl, bilim, hümanizm sosyal hukuk devleti ve ulus gibi değerleri ön plana çıkarmıştır.

Ülkemizde ise 20. yüzyılın başında süren uzun savaşlar sonucunda, yanmış yıkılmış bir ülkede binlerce annesiz babasız kalan çocuğa hizmet vermek amacıyla Himayeyi Etfal Cemiyeti kurulmuştur. Adı geçen cemiyet Cumhuriyet Devrimiyle birlikte Çocuk Esirgeme Kurumuna dönüştürülmüştür. Ancak daha sonra sosyal hizmetlerin çocukla sınırlı olmayacağı görülmüş ve ihtiyaca uygun kuruluşlar oluşturulmaya başlanmıştır. 1957 yıllarında BM önderliğinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı başta olmak üzere ilgili bakanlıklar, kamu ve özel kuruluş temsilcilerinin katılımıyla yapılan çalışmaların sonucunda 1959 yılında 7355 sayılı kanunla alanda araştırma yapmak üzere Sosyal Hizmet Enstitüsü, sosyal hizmet eğitimi vermek üzere 1961 yılında Sosyal Hizmetler Akademisi, 1963 yılında ise Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bünyesinde Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Daha sonra dünyada ve ülkemizde sosyoekonomik gelişmelerin etkisiyle 1983 tarihinde 2828 sayılı kanun gereği sosyal hizmet kuruluşları tek çatı altında birleştirilmiş ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna dönüştürülmüştür. Kanun amacını, korunmaya muhtaç çocuklara, özürlülere, yaşlılara, muhtaç ailelere ve gereksinim duyan insanlara aynı-nakdi nitelikte geçici ve sürekli sosyal hizmet sunmak olarak tanımlanmıştır (GÖRÜR, 2006: 2)

Tüm bu oluşumlara rağmen genel olarak sosyal hizmet kurum ve kuruluşları bazı temel insan haklarını gerçekleştirilmekte ve diğer yurttaşlara nazaran daha dezavantajlı durumda olan grupların devlet eliyle desteklenmesi amacına yöneltmekteyse de, günümüzde iyice hızlanan ve etkilerini de uzun bir süreden bu yana göstermeye başlayan küreselleşme ve piyasa mekanizmasının ülkemizde zaten kurumsallaşmasını henüz tamamlayamamış sosyal hizmetler üzerinde yarattığı olumsuz ve geriletici tesirleri ve özellikle giderek izlenen yanlış sosyal politikalar yüzünden önlenememiştir.

II. SOSYAL DEVLET VE SOSYAL HİZMETLERİN DÖNÜŞÜMÜ

Sosyal hizmet kavramı günümüzde kimi zaman bunalımlı ve sessiz, kimi zaman sancılı ve reaktif bir içeriğe bürünmekte; kimi zaman "Sosyal" anlam ve hürsünü yitirmekte, kimi zaman disiplinler elementlerinden ayrılmaktadır. Bu ise büyük ölçüde küreselleşme sürecinin yarattığı etki sonucu "devlet" olgusunun dönüşümüyle gerçekleşmektedir.

Küresel devlet modeli; her şeyi üreten, müdahale eden devlet yerine standartları belirleyen, kuralları koyan, denetleyen; rant yaratan değil, bunu engelleyen ileri teknoloji ve yüksek verimlilik düzeyinde demokratik sanayi oluşmasını hedefleyen bir devlet modelidir (EKİN, 1996: 191). Bu şekilde yaratılmaya çalışılan optimal devlet sınırlı ve sorumlu devlettir. Negatif müdahale yapmayan, bireyin hak ve özgürlüklerini güvence altına alan, çeşitli kesimler arasında tarafsız kalan demokratik ve katılımcı bir devlet modelidir. Bahis konusu bu devlet modeli ise insanların hayal ettiği ve tüm toplumun yararını gözetilen devlet modelidir. Oysa küreselleşme sürecinin sunduğu devlet modeli bu resim altında farklı içeriklerle ortaya çıkmaktadır. İnsanların hayal ettiği resmin birkaç parçasını kendi modeline yapııştırarak, kendi çıkarlarını gözetilen modeli aldatmacayla insanlara sunmaktadır.

Küreselleşme olarak adlandırılan süreç "sosyal devlet" in tüm kazanımlarını özelleştirme-yerelleştirme politikaları ile yok etmekte, böylece oluşan piyasayı dünya ölçeğine taşımaktadır.

Son zamanlarda çıkan veya tartışılan ya da meclis gündemine taşınan tasarılar bakıldığında hepsinin amacının küresel sermayenin önündeki engellerin kaldırılması olduğu görülmektedir.

Yeniden yapılanma yasaları kapsamında hazırlanan ve yapılan düzenlemeler eğitimden sağlığa, enerjiden ulaşıma, sosyal hizmetlerden sosyal güvenliğe kamu hizmetlerini piyasaya taşımaktadır. Oysaki sosyal hizmet sunumunun odak noktası insandır. İnsana yönelik hizmetlerde de insan hakları ve sosyal adalet esastır. Anayasamızda da uluslararası sözleşmelerde de sosyal hizmet bir yurttaşlık hakkıdır. Bu hakların kullanılmasında da insan hakları ve adalet ilkeleri gözetilmek zorundadır.

Ancak, sosyal hizmetlerin piyasaya taşınması ile bu hizmetlerin adaletli bir şekilde kullanıcılara yani insanlara ulaştırılması şansı da ortadan kaldırılmış olacaktır. Dolayısıyla sosyal hizmetlerin doğru olarak dağıtılamadığı bir toplumda da sosyal adaletten bahsetmek mümkün olmayacaktır. Sonuç olarak, sosyal hizmetlerden hak ettikleri gibi faydalanamayan toplumun ezilen kesimi ile bu hizmetleri kendi çıkarlarına göre yöneten ve para ile satın alıp adeta metalaştıran kesim arasındaki çatışma son derece korkunç boyutlara taşınıp büyük sosyal sorunlara yol açması kaçınılmaz olacaktır. Nitekim bu eşitsizlikçi düzenin Türkiye'deki inşası küreselleşmenin getirisi olan yeni yapısal düzenlemelerde kendini göstermektedir.

A. Kamu Yönetimi Temel Tasarısı ve Sosyal Devletin Dönüşümü

Son yılların çok tartışıla gelen yasa tasarılarından biri olan ve tekrar tekrar Meclis gündemine taşınan Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı eşitsizliklerin ve adaletsizliklerin çözümünü üretecek, çağdaş mekanizmalar yerine her şeyi piyasaya bırakan düzenlemelere yönelmektedir. Bu da sosyal devlet olgusu yerine düzenleyici devlet olgusunu inşa etmektedir. Sosyal devlet, toplumsal eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlayan devlettir. Düzenleyici devlet ise, piyasa mekanizmasına dayanan bir sistemi piyasanın gerçeklerine göre yönetme amacına bağlıdır. Düzenleyici devlet yaratmanın ilk şartı tüm kurum ve kuruluşları tasfiye etmek, tüm toplumsal hizmetleri özel sektöre devretmektir. Sosyal devlette öncelik halkın ihtiyaçlarına ve toplumsal eşitlik sorununa yönelmişken, düzenleyici devlette öncelik küresel sistemle kaynaşması teşvik edilen şirketlerin ihtiyaçlarına verilmektedir. Türkiye gibi az gelişmişlik koşulları yaşayan bir ülkede devletin sosyal alanının genişlemesine yaşamsal önemde gereksinim varken, devletin "sosyal devlet" ten " düzenleyici devlet" haline getirilmesi toplumsal eşitsizlikleri ve sosyal sorunları baş edilemez düzeyde derinleştirmektedir.

Devletin sosyal devlet modelinden düzenleyici devlet modeline dönüşümü çeşitli görüşlerle meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Bunlardan en yaygın olanı kamu yönetimi temel kanun tasarısının maddelerinde güçlü olarak hissedilen neoliberal yaklaşımdır. Neoliberal yaklaşıma göre, devletin ekonomik yaşama müdahaleleri etkin olmayıp hizmet kalitesinin düşmesine ve kaynak israfına yol açmaktadır. Bu durumu ortadan kaldırmanın yolu ise, devletin klasik fonksiyon alanına çekilerek, ekonomik yaşama müdahalelerinin sınırlanıp üretimden çekilmesinin sağlanması ve piyasa araçlarının olabildiğince yaygınlaştırılmasından geçmektedir.

Neoliberalizmin bu yaklaşımının kamu hizmetleri açısından yarattığı en doğrusal sonuç, devletin ekonomik ve toplumsal yaşama müdahalelerinin en yaygın biçimlerinden biri olan kamu hizmeti üretiminin olabildiğince sınırlanması olmaktadır.

Neoliberal akımın sosyal hizmetlerin geriletici ve kamu hizmetlerini metalaştırıcı çabalarının ilki, geçmişte kamu hizmeti statüsü çerçevesinde ele alınan bazı hizmetlerin bu kapsamdan çıkarılıp piyasa faaliyeti statüsüne kavuşturulması biçiminde olmuştur. Hizmetlerin rekabete açılması deyimi ile anılan bu gelişme, hizmetlerin hukuksal statüsünün değiştirilmesi ve bu hizmetleri yerine getirmek üzere oluşturulmuş kamu örgütlenmelerinin bütünüyle tasfiye edilmesi yani özelleştirilmesi ya da özelleştirilmeden çeşitli düzenleyici koşullar sağlanarak kamu hizmetlerinin özel kesime gördürülmesi şekillerinde gerçekleştirilmektedir. Ne var ki söz konusu koşullar, bireylerin sosyal haklarını geriletici etkiler yaratmaktadır. Bu oluşumlar da yeni yasal düzenlemelerle sağlanmaya çalışılmaktadır.

Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Yasa Tasarısı'nın II. maddesi, merkezi idare ve yerel idarelere yasayla öngörülen alanlarda idarenin sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, hizmetlerin özel sektöre, sivil toplum örgütlerine, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ve üniversitelere gördürme olanağı tanımaktadır. Bu tasarı yasallaşmasa da ilgili madde, yasanın birer uzantısı olan ve yasalaşan 5272 sayılı Belediye Yasası, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası ve 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Yasası'na da yansımıştır. Yasalarda belediyelere, büyükşehir belediyelerine ve il özel idarelerine belirli hizmetleri özel kişilere gördürmek konusunda yetki tanımaktadır.

Kamu yönetimi, 1980'li yıllarda "sırttaki kambur" olarak KİT'lere yüklenilerek, 1990'lı yıllarda özellikle merkezi yönetimin "aşırı büyüklüğü", "kadrolarının şişkinliği" ileri sürülerek hedef tahtası haline getirilmiştir. Neoliberalizmin kamu hizmetlerini tasfiye etmeye, bu alanı piyasa mekanizmasına açmaya dönük olan devlet reformu atağı, asıl olarak gerçek dışı savlara dayandırılmıştır. İleri sürülen savlar arasında, örneğin, Türkiye'de kamu kesimi istihdamının "aşırı şişkin" olduğu savıdır. Oysa OECD ülkeleriyle yapılan karşılaştırmalar, bunun gerçek dışı olduğunu açık biçimde göstermektedir. Türkiye'de toplam kamu personelinin toplam nüfus içindeki oranı %4'ü bulmazken, aynı oranlar başka ülkelerde %5-10 arasında gezmektedir (GÜLER, 2005: 2)

Tablo 1: Ülkelere Göre Kamu görevlileri İstihdamı:

Ülkeler	İstihdama Oranı %	Nüfusa Oranı %
Finlandiya	24,3	10,4
Fransa	21,3	8,2
Macaristan	21,4	7,8
Kanada	17,5	8,1
İspanya	15,2	3,9
İtalya	15,2	3,9
Çek Cumhuriyeti	15,0	6,9
İrlanda	14,6	6,2
ABD	14,6	7,5
Almanya	12,3	5,3
Türkiye	9,1	3,2

Kaynak: OECD Public Management Service, 2001

Kamu hizmetlerinin doğrudan kamu eliyle görülme biçimleri ile özel kişilere gördürülme biçimleri, hizmetin kar amaçlı bir faaliyet olup olmaması gibi önemli bir farklılığa yol açmaktadır. Yine bu noktada hizmetin finansmanının bütçeden mi yoksa fiyatlandırma ile mi karşılanacağı noktasında önem arz etmektedir. Zira bu ayırım, hizmetin yararlarının gelir düzeyleri konusunda duyarlı olunup olunmaması konularında farklılık yaratmaktadır.

Söyle ki; (ATAAY, 2005: 41).

- Hizmetin kamu eliyle ve bütçeden finanse edilerek yürütülmesi
- Hizmetin kamu eliyle ve fiyatlandırılarak yürütülmesi
- Hizmetin özel kişi eliyle ve fiyatlandırılarak yürütülmesi
- Hizmetin özel kişi eliyle ve bütçeden finanse edilerek yürütülmesi biçiminde dördü bir sınıflandırma oluşturulmaktadır.

Kamu hizmetinin kamu örgütlenmeleri eliyle ve bütçeden finanse edilerek yerine getirilmesi yönteminin ilk önemli özelliği, hizmetin kar amaçlı olmamasıdır. Kamu hizmetinin kamu örgütlenmeleri eliyle yerine getirilip hizmetin finansmanının bütçeden karşılanması durumunda, yurttaşların hizmetin finansmanına katkısı herkesin gelir, tüketim ve serveti oranında verdiği vergilerle olmaktadır. Bu finansman yöntemi farklı gelir, tüketim ve servet düzeyine sahip yurttaşlara eşit hizmet sunumu sağlayarak sınıfsal uçurumların, sosyal devlet uygulamalarıyla bir ölçüde de olsa telafi edilmesini sağlamaktadır. Kamu hizmetinin bu şekilde kamu örgütlenmesi eliyle görülüp bütçeden finanse edilmesi yönteminde, hizmet kar amacı taşımadığı ve gelir dağılımı dengesizliklerini düzeltme özelliği bulunduğundan, kamu hizmetine 'sosyal devlet' anlayışı egemen kılınmış olmaktadır (ATAAY, 2005: 42).

Kamu hizmetinin kamu eliyle görülse de kullanıcılardan alınacak bir bedelle finanse edilmesi yönteminde de kar amacı güdülmeyen faaliyetler söz konusudur. Bu yöntemde, hizmet için kullanıcılardan talep edilen bedeli genellikle hizmetin bedelini aşmaması ve kar içermemesi gerekliliği kabul edilmektedir. Hatta hizmeti yerine getiren kamu örgütlenmelerinin görev zararlarının bütçeden karşılanarak kısmen sübvansede edilmesi seçeneği de bulunmaktadır. Hizmetin finansmanının kullananlardan alınacak bedelle gerçekleştirilmesi durumunda, hizmetin karşılığı olarak alınan bedelin vergi benzeri bir ödeme olduğu kabul edilmekte, bu bedel saptanırken de vergilemenin temel ilkesi olan, yurttaşların ödeme gücünün göz önünde tutulması ilkesi gündeme gelmektedir. Hizmetin bütçe yoluyla finanse edilmesi durumu, yurttaşların hizmetin finansmanına gelir, tüketim ya da servetleri ölçüsünde ödedikleri vergiler yoluyla katılmasını sağladığı için farklı gelir tüketim ve servet düzeyindeki yurttaşlara aynı hizmeti sunarak onları hizmet karşılığında eşitlemektedir. Oysa finansmanın kullananların ödediği bedellerle sağlanması durumunda, hizmet genellikle kar amacı taşımamakla ve bunun karşılığında ödenen bedel vergi benzeri bir nitelik olmakla birlikte, hizmetten yaralananlardan alınan bedel yararlanan yurttaşların gelir, tüketim ve servet düzeyini ayırt etmediği için hizmetin sosyal boyutu zayıf kalmaktadır (ATAAY, 2005: 43).

Hizmetin özel kişi eliyle üretip fiyatlandırma ile finanse edilmesi durumunda, hizmetin finansmanı kullananların ödediği bedelle sağlanmakta; yurttaşlar hizmetten ancak karşılığında belirli bir bedel ödemek koşulu ile yararlanabilmektedir. Bu durumda da muhtaç durumda olan yurttaşlara belli olanaklar sağlanması söz konusu edilebilmekle birlikte, burada artık bir "sosyal hak" değil, "muhtaçlar için öngörülmüş bir yardım" söz konusu olmaktadır. Hizmetin kullanıcılardan hizmetin karşılığı olarak alınan bedelle finanse edilmesi ve bu bedelin maliyet-kar biçiminde belirlenmesi yöntemi ise, hem kullanıcıların gelir düzeyini dikkate almamakta hem de kar amaçlı duruma getirmiş olmaktadır. Bu yöntemde, kullananlardan alınan bedelin vergi benzeri bir nitelikte olması da bir anlam ifade etmemekte, hizmetin yerine getirilmesinde sosyal devlet ilkesi tamamıyla bir yana bırakılmış olmaktadır (ATAAY, 2005: 44).

Diğer yandan kamu hizmetlerinin özel kişilere gördürülmesi için 'hizmet satın alma' yönteminin ön görülmesi de mümkündür. Bu yöntemde, hizmetin finansmanı bütçeden ya da sosyal güvenlik kaynakları gibi kamusal fonlardan karşılanmaktadır. Hizmet satın alma yönteminde yurttaşlar hizmetin finansmanına ödedikleri vergiler ya da sosyal güvenlik primleri yoluyla katılmakla birlikte, özel kişiye hizmetin maliyetinin yanı sıra belirli bir kar da ödendiği için, hizmet kar amaçlı bir faaliyet niteliği kazanmakta, kamudan özel kesime kaynak

aktarımı durumu ortaya çıkmaktadır. Kamu hizmetinin özel kişilerden hizmet satın alması yoluyla görülmesi yöntemi de, kamu hizmetlerinin metalaşması anlamına geldiğinden dolayı sosyal devlet ilkesiyle bağdaşır nitelikte olmayacaktır.

Yapısal reform çalışmaları, kamu hizmetlerinin görülme yöntemi olarak özel kişilere gördürmeyi benimsediği ölçüde, sosyal devlet ilkesini uygulanamaz duruma getirmekte, sosyal devlet ilkesinin kamu hizmeti anlayışından çok farklı bir kamu hizmeti anlayışını ortaya koymaktadır. Bu anlayış da hizmetlerin fiyatlandırılması ve hizmetten yaralananların bedelini ödemesi yaklaşımını temel aldığından, yurttaşları kamu hizmetleri karşısında sosyal hak sahibi bir yurttaş olmaktan çıkartıp, hizmetin bedelini ödemek zorunda olan bir müşteri konumuna sokmaktadır. Sonuçta hizmet bedelini ödeyemeyecek durumda olanlar ya tümüyle hizmetten dışlanmakta ve böylece alt gelir guruplarının kamu hizmetlerine erişimi engellenmekte ya da en iyi olasılıkla muhtaç kişi kategorisine sokularak sosyal hak sahibi yurttaş yerine yardım yapılan tebaa durumuna düşürülmektedir (ATAAY, 2005: 46).

Dolayısıyla kamu hizmetlerinin özel kişilere gördürülmesi durumunda artık sosyal devlet ilkesi gereğince sınıfsal uçurumların dengelenmesi amacı ortadan kalkmakta, kamu hizmetleri düzenli, sürekli eşitlik ilkesine göre ve şartnameye uygun olarak yerine getirilmesi gereken hizmetler olarak görülmektedir. Kısacası, kamu hizmetlerinin özel kişilere gördürülmesi uygulamalarının yaygınlaşması, artık sosyal devlet anlayışının kamu hizmeti yaklaşımının tasfiye edilip "neoliberal devlet" ya da son dönemin moda kavramı "düzenleyici devlet" anlayışının kamu hizmeti yaklaşımının egemen kılınması anlamına gelmektedir (ATAAY, 2005: 49).

Dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER, Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması ile ilgili Kanunu "Hukukun genel ilkelerine, Anayasal kurallara ve kamu yararına uymadığı" genel gerekçesiyle tekrar görüşülmek üzere 3 Ağustos 2004 tarihinde TBMM Başkanlığına geri göndermiştir. Geri gönderme gerekçesinde "15.07.2004 tarih ve 5227 sayılı Kanun'un 7, 8 ve 9'uncu maddelerinde yer alan hükümler, Anayasanın 126 ve 127. maddelerine aykırı olarak, kamu görevleri açısından yerel yönetimleri genel görevli, merkezi yönetimi özel görevli saymakta, merkezi yönetim-yerel yönetim görev ve yetki dengesini, ikinciler yararına bozmakta, merkezi yönetimi güçsüz kılmakta, yerel yönetimleri de, merkezi yönetimin önüne çıkararak gereğinden çok güçlendirmektedir" değerlendirmesinde bulunmuştur (ÇOKER, 2007: 205). Uzun ve kapsamlı bir içerikle hazırlanan gerekçede SEZER, 5227 sayılı Kanunu, Anayasanın, *Merkezi yönetimi güçsüzleştirilmesi* bakımından 126 ve 127. maddelerine, *Temel hak ve özgürlükleri tekelleştirilmesi* bakımından 5, 12 ve 14. maddelerine, *Lâiklik ilkesini etkisizleştirilmesi* bakımından 2, 5, 10 ve 70. maddelerine, *Sınırsız özelleştirmeye yol vermesi* bakımından 123, 127 ve 128. maddelerine, *İç ve dış denetim organlarının etkisizleştirilmesi* bakımından 6, 128 ve 160. maddelerine, *Kamu görevliliği düzen ve statüsünün yozlaştırılması* bakımından 68, 70, 76 ve 128. maddelerine aykırılık nedenlerine vurgu yaparak, tekrar görüşülmek üzere TBMM'ne geri gönderilen bu yasa üzerinde bugüne kadar herhangi bir işlem yapılmamıştır.

B. Sosyal Hizmetler Yasa Tasarısı ve Sosyal Devletin Dönüşümü

Sosyal devlet olgusunu ve sosyal hizmetleri küreselleşme lehine dönüştüren bir başka düzenleme de veto edilen Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı'nın bir parçası olan, Sosyal Hizmetler Yasa Tasarısı'dır. İlgili yasayla tüm dünyada yaşanmakta olan kapitalizmin bu güne uyarlanışı olan küreselleşme ile sermayenin önündeki tüm engeller kaldırılarak, kamu kaynakları sermayenin hizmetine sunulmaktadır. Tasarıyla sağlık, sosyal güvenlik, sosyal hizmet, eğitim vb. özelleştirme piyasalaştırma yoluyla sosyal devletin son kırıntıları da ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır (GÖRÜR, 2006: 4)

Değişim ve yeniden yapılandırma adı altında gündeme getirilen Sosyal Hizmetler Yasa Tasarısı'nın özü; özelleştirme, çalışanın iş güvencesiz, kuralsız ve köle gibi çalıştırılması oluşturulmaktadır. Tasarı ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nün taşra teşkilatı ortadan kaldırılmakta ve kuruluşlar il özel idarelerine ve belediyelere bağlanma yoluyla özelleştirmenin ve piyasaya açılmanın önü açılmaktadır. Böylece zaten sınırlı ve sorunlu olan sosyal hizmet sunumundan tam olarak vazgeçilmeye çalışılmaktadır.

Sosyal hizmetlerin yerel yönetimlere bağlı olduğu ülkelerin çoğunda demokratik bir kültür, güçlü bir işçi sınıfı ve hukuk devleti mevcuttur. Sosyal hukuk devletinin gereklerinin yerine getirilmediği, demokratik işleyişin olgunlaşmadığı ülkemizde, sosyal hizmetleri yerel yönetimlere devretmek, sosyal hizmetlerin siyasallaştırılmasına, ticaret girdabına girmesine, yetişmiş kadroların uzaklaşmasıyla hizmet niteliğinin düşmesine ve çalışanların özlük haklarının kaybına yol açacaktır. Hizmet bütünlüğü ortadan kalkacak iller ve bölgeler arasında var olan dengesizlik ve eşitsizlik derinleşecektir. Nitekim uygulamadan varılan sonuç bu gerçeği çarpıcı bir biçimde ortaya koymuştur.

III. KÜRESELLEŞMENİN YARATTIĞI SOSYOEKONOMİK SORUNLAR VE GÜNCEL TÜRKİYE GERÇEĞİ

Küreselleşme, ulusal sınırların belirsizleştiği, milli motif ve farklılıkların etkisizleştiği, mal ve hizmetlerin, emek ve sermayenin serbestçe dolaşabildiği ve dolayısıyla ekonomik, sosyal ve kültürel hakların özgürce yaşanıp geliştirilebildiği yeni ve kusursuz bir dünya düzeni kurma idealini temel alan ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda bir yeniden yapılanma sürecini ifade eder.

Bu veçhiyle Küreselleşme, kişileri ve toplumları kalkınma, refah ve mutluluğa giden yolda “sine qua non” bir yöntem, kurtarıcı bir yönetim ve icraat politikası olarak dünya kamuoyuna telkin edilmiş; ne var ki, uygulamadan elde edilen etki ve sonuçlara bakılınca, küreselleşmenin asıl amacının bu sürece yön verenlerin getirilerini arttırmadan öteye gidemediği, üstelik sürecin maliyetini de küreselleşmeye yön veremeyen ülkelerdeki insanların üstlenmek zorunda kaldığı gerçeği en acımasız şekliyle gözlemlenebilmektedir.

Küreselleşmenin global anlamdaki etkileri gözlemlendiğinde görülen hakikat şu ki, “Bugün beş yüz milyon dolayında insan açlık çekerken, yüz milyonlarca insan sağlık hizmetlerinden yoksun durumdayken, üç yüz milyon çocuk okula gidemezken, okuma yazma bilmeyen insan sayısı milyonlara yaklaşırken, sağlıklı içme ve kullanma suyu bulamayan insan sayısı bir milyar iki yüz milyon ve oturulabilir bir konuttan yoksun insan sayısı yüz milyonlarla ifade edilirken bu kusursuz dünya düzeninin yani küreselleşmenin getirilerini görmek pek mümkün olamamaktadır”. (HELVACI, 2006: 5) Sosyal sorunlarla baş etmek zorunda kalan insan sayısı her geçen gün artmaktadır.

Bu sorunlar sürüp giderken gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki kavga süre gelmekte, insana insanca yaşamasını sağlayacak olanakların yaratılmasına çözüm bulunacağına gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında suçlu teşhis edilmeye çalışılmaktadır (YILDIZ, 2003; 28).

Küreselleşmenin eşitsizlikçi etkileri kent alanlarında da kendini hissettirmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ve üçüncü dünya ülkelerinde gelişen kent bölgeleri, sanayileşmiş ülkelerdeki kentlerden çarpıcı bir biçimde farklıdır. Bu ülkelerde birçok ekonomik ve sosyal hak ve güvenceden yoksun kesimler, kent ortam ve koşullarının kendilerine daha iyi iş olanakları sunup sağlayacağı umuduyla kentlere gelirler. Kentlere gelenlerin bir bölümü küreselleşmenin yarattığı vahşi kapitalizm gerçeğiyle karşılaşınca dayanamayıp bir süre sonra geldiği yere geri döner. Ancak çoğu orada kalmak için kendisini zorunlu hisseder, çünkü şu ya da bu nedenle daha önceki yaşam alanlarındaki kurumlarını, düzenlerini, olanaklarını kaybederler. Aslında kentler geldikleri yerlerden daha iyi durumda da değildir, çünkü gerek eğitsel alt yapı gerekse de sosyal ve kültürel donatıları açısından yeni gelenlerin ihtiyaçlarını karşılayabilmelerine imkân sağlayacak kalifiye bir donanım da sahip değildiler. Dolayısıyla kente gelip geri dönemeyenler öncelikle kent bölgelerinin mikroplu kıyı olarak adlandırılan yerlerine (varos) yerleşirler ve son derece sağlıklı koşullarla karşı karşıya kalırlar.

Günümüzde kentleri adeta kemirerek yaşanmaz alanlar haline getiren en önemli kavramın, küreselleşmenin ortaya çıkardığı sosyal adaletsizlik ve sosyal hizmetsizlik, kent merkezlerinde kendisini başka kavramla daha ortaya koymaktadır: Kentsel çöküntü olarak ifadesini bulan bu kavram, kent merkezlerinde patlamaya hazır birer bomba gibi görülmektedir. Kentin çöküntü alanlarının buranın dışında kalanlar tarafından algılanan görünüşü, bu alanların kentin bütünü için tehdit oluşturduğu ve kentin diğer kısımlarını olumsuz etkilediğidir. Oysaki bu çöküntü alanlarında yaşamaya çalışan topluluklar, içinde buldukları sosyal adaletsizlik ve hizmetsizlik sebebiyle çevrelerine tehdit oluşturmaktan çok kendileri olumsuz olarak etkilenmektedirler. Çünkü bu kesimler kentin diğer kesimleri tarafından reddedilmekte ve kendi kaderleriyle baş başa bırakılmaktadırlar.

Kentin fakir halkları ve ezilen kesimleri bu kaderden kurtulmanın tek çaresi olarak, kendilerini kentin çöküntü alanlarının dışında bir yaşam alanı bulabilmek ve buralara göç etmek olarak görmektedirler. Yani hedeflenen aslında kendileri için sınıf atlama olarak ifade edilebilecek olan bir geçiş sürecidir. Ancak bu sınıf atlamayı gerçekleştirebilmek için her yol mubah görülmekte ve zengin-yoksul kesim arasındaki kademelenme, yoksul kesim içinde de kendini hissettirmeye başlamaktadır. Kent alanındaki yükselme uğraşı altta kalanların omuzları üzerinde, onların kimi zaman gönülsüzce kimi zaman da gönüllü olarak yukarı tırmanmalara omuz vermeleri ile gerçekleşmektedir (IŞIK ve PINARCIOĞLU, 2003: 158). Yani eşitsizlikçi güç ilişkileri boy göstermekte ve yoksullukların devriyle yoksulluk yayılıp yaygınlaşmakta ve kendi kendini besleyen, sürekli bir sarmal haline dönüşmektedir.

Bu olumsuzlukların yerleşmesi için tüm altyapıyı hazırlayan küreselleşme sayesinde din, dil, ırk ve cinsiyet ayrımı yapmaksızın insanlara yeteneklerini değerlendirebilecekleri eğitim ve çalışma imkânlarının sağlanması, onlara istedikleri yerde yaşama fırsatının tanınması ve çalışmalarını karşılığında hak ettikleri ücretin verilmesini amaçlayan sosyal adaletin, gecekondular ve çöküntü alanlarında hayat bulması imkânı tanınmamaktadır. Bu imkânın ortadan kaldırılmasında da gerek sosyal hizmetleri paylaştırmaya çalışan gerekse de kentsel rahatın adil dağıtılmasına olanak tanımayan yöneticilerin de payı çok büyüktür.

Bölgelerde ıslah projeleri de holdinglere verilmekte ve bu sektörler rant sağlamaktan öteye gidememektedir. Sonuçta, burarlardan uzaklaşmak isteyen halk, kendisine yeni çöküntü alanları bulmakta ve yukarıda da bahsedildiği gibi yoksulluklarını yeni yoksulluklara devretmektedirler. Böylece toplumdaki katmanlar arası kopukluk ve isolation (yalıtım) artarak sürmekte ve toplumdaki kademelenme çoğalmaktadır.

Küreselleşmenin şiddetini gösterdiği diğer bir sosyal alan da işsizlik sorunudur. Küreselleşmenin en önemli ekonomik yansıması olan sermayenin artan hareketliliği vatandaşlığın anlamını epeyce zorlamaktadır. Çünkü sermayenin hareketliliği, ulus devletin sermayeyi vergilendirmesini zorlamaktadır. Vergi alma çabaları kolayca sermaye kaçışlarına yol açabilmekte ve bu kaçış da işsizliğe sebep olabilmektedir. Sermayenin vergilendirilememesi de doğal olarak ulus devleti sosyal hizmetleri kısmak ve insanları eşit vatandaş olarak topluma katılmalarını sağlayan önlemleri daraltmak zorunda bırakmaktadır. Bu da işsizlik haricinde yeni sosyal sorunlara ortam ve olanak hazırlamaktadır. Ayrıca sermayenin kaçış tehlikesi emek piyasasını, işçi- işveren ilişkilerini düzenleyen kuralların yeniden gözden geçirilmesini ve sermaye açısından caydırıcı olmaktan çıkartılmasını gerektirmektedir.

Bu bağlamda sermayenin artan hareketliliği bu dolaşan sermayeyi kendine çekmek için çabalayan emek guruplarının yarışını gerekli kılacaktır. Bu amaçla kendi bölgesini çekici kılmak isteyen emek gurupları ücretlerini düşüreceklerdir. Ancak emek gurupları sermayeyi kendisine bir kere çekti mi sermaye orada kalamayacaktır. Çünkü diğer taraflarda ücretleri düşük diğer alternatifler olacak ve döngü sürüp gidecektir. Dolayısıyla her bölge birer emek pazarı haline gelecektir. Farklı bölgelerin diğeri üzerindeki bu disipline edici rolü, işçilerin olumsuz koşullarda çalışmaya razı olmalarını gerektirecektir (ŞENGÜL, 2004: 139).

İşçi- işveren ilişkilerindeki değişme açısından "esneklik" kavramı giderek önem kazanmaktadır. Bu bağlamda esneklik ile iş güvencesi ve sosyal haklara sahip işçilerin yerine, çalışma süreleri ve koşulları piyasanın o andaki gereklerine göre düzenlenmiş, ekonomik yaşamları piyasaya tabi işçilerin geçmesi sağlanmaktadır. Dolayısıyla sürekli istihdam ortadan kalkmakta, kendi adına çalışma, eve iş verme gibi istihdam ilişkileri ile esneklik sağlanmaktadır. Yine değişen teknolojik şartlara, iş yüküne ve üretim metotlarına uyum sağlamak amacıyla iş gücünün işletme içinde değişik işleri yapabilmesi ve çeşitli işleri üstlenebilmesiyle de esneklik gerçekleştirilmeye çalışılmakta ve bu durumda, yüksek vasıflı iş gücü tercih edilmekte vasıfsız iş gücünün de talep edilmemesine yol açmaktadır (YALIN, 2002: 282).

Küreselleşme programının en önemli uygulama hedefleri sosyal devletin tasfiyesi, yani özelleştirme. Küreselleşme bugün tüm dünyada gerçek bir belirleyici unsur olarak varlığını her alanda hissettirmektedir. Sermayenin dünya ölçeğinde yayılmasına kimse engel olamamakta, bu süreçte uluslararası kuruluşlar da çok etkin olmaktadır (BALKIR, 2012: 37).

Meseleye ulusal bazda yaklaşıldığında denebilir ki, Türkiye, küreselleşmenin olumsuz etki ve sindirici baskılarından en çok zarar gören ülkelerin başında gelir. Özellikle gecelik faiz oranının % 7000'lere skor kaydettiği 2001 yılı kriziyle başlayan süreçte, yaşanan krizin olumsuz etki ve sonuçları, rekabetçi küresel güç ve uluslararası sermaye çevreleri lehine olağanüstü fırsatlar yaratmış ve bundan nemalanmak isteyen işbu kesimlerin iştahını kabartmıştır.

2002 seçimleriyle birlikte işbaşına gelen siyasi kadrolar, ülkeyi içine düştüğü krizden çekip çıkarmak, rezervleri dibe vuran kamu maliyesine gerekli finansmanı sağlayıp kamu harcamalarını karşılamak amacıyla, muhatap almak zorunda kaldığı küresel güçlerin dayattığı her türlü acı reçeteye itibar etmek, olmadık ödün ve yükümlülüklerle, taahhüt ve külfetlerle dolu talep ve şartlaşmalara evet demeyi selektif bir tercih olarak yeğlemiştir. Böylece sözcüğün tam anlamıyla küreselleşme kısılcasına giren Türkiye, özellikle son 12 yıllık icraatında küresel güç ve aktörlerle olan ilişkilerinde kendisine dayatılan ve uygulamakta fazla beis görmediği reçete ve politikalar sonucunda hukuksal, sosyal, siyasi, ekonomik, mali vb. hemen her alanda zarar görmüş, adeta kendini tüketmiştir.

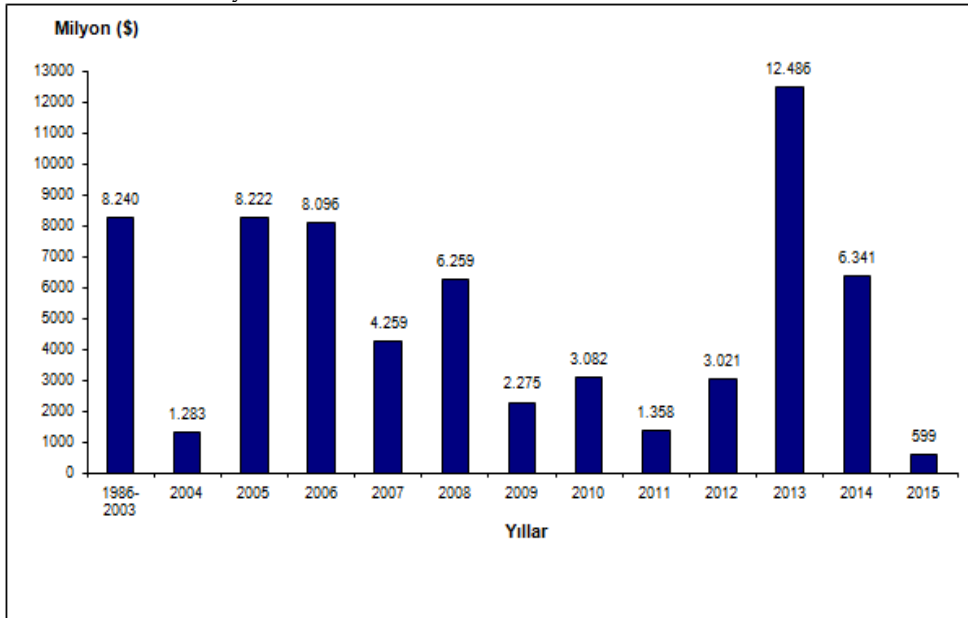
Bu bağlamda olmak üzere her şeyden önce ekonomik anlamda kendini tüketmiştir. Küresel güçlerin talep, teklif ve dayatmalarına karşı koyma yerine bu doğrultuda hareket edilerek, finansman kaynağı yaratmanın ve likidite ihtiyacını karşılamının en kolay ve kestirme yolu olan özelleştirmeye yönelmesi ve adeta sınır tanımaksızın kamu yararı ve ülke menfaatlerini göz ardı edercesine özelleştirmenin kapsamını genişletici yasalar çıkarılarak hazırlanan hukuki altyapı zemini üzerinde, geçen 80-90 yıllık cumhuriyet dönemi boyunca Türk toplumunun katlandığı türlü külfet ve özverisi sayesinde oluşturulan hemen tüm iktisadi değer ve birikimlerini olmadık bedeller karşılığında küresel sermaye birimlerine devredilmiş, en rantabl, hayati ve stratejik kurum ve tesisler bile elden çıkarılıp yabancılara satılmıştır. Limanlar, rafineri ve petrokimya tesisleri, hidroelektrik santraller, bankalar, demir-çelik ve alüminyum üretim tesis ve fabrikaları, süt endüstrisi kurumu, et ve balık kurumu, cam ve seramik, Seka, Tariş, vb. hemen tüm KİT ve KİK yatırımları, tüm iktisadi değerler küresel güçlerin eline geçmiştir. Hele hele devletin bir nevi gözü-kulağı olan Telekom gibi son derece stratejik öneme sahip bir kurumun yabancılara satılması akıl almaz bir özelleştirme örneğidir ki, özelleştirildiğinin bir önceki yıl (o günkü para birimiyle) 850 trilyon safi kâr elde

etmiş bir kurumdur. Oysa özelleştirmeye ağırlık veren batı ülkelerin hiç birinde Telekom gibi stratejik öneme sahip bir kurumun % 25'inden fazla hissesi özelleştirilmemiş, özelleştirilmez de... Ne gariptir ki, Telekom özelleştirildiğinin hemen birkaç ay sonrasında vergi mevzuatında yapılan değişiklikle Kurumlar Vergisi %46'dan %23'e düşürülmüş ve Telekom'un yeni sahipleri zamana yayılı borçlarını aradaki vergi farkı sayesinde hiçbir külfete katlanmadan finanse etmişlerdir.

Ve nihayet elde satılacak bir değer kalmayınca sıra toprağa gelmiş, vatan toprağı satılmaya başlanmıştır. 2-B yasası, Orman Vahını Yitirmiş Arazilerin Satışını Öngören Yasa gibi her yönden kamu yararı ve Anayasa'ya aykırı yasalar çıkarılarak hazırlanan yasal zemin üzerinde vatan toprağı da parsel-parcel yabancıların eline geçmekte, her bir karışı şehit kanıyla yoğrulmuş bu vatan toprağı elden kayıp gitmektedir. Kıyılar yağmalanmakta, GAP Bölgesi arazileri tek tek "vadedilmiş topraklar" emeline sahip emperyalist odakların eline geçmektedir. Gerçek olan şu ki, ihtiyaç halinde herşey özelleştirilebilir, yabancılar satınabilir; ancak, Bayrak ve Vatan asla satılamaz, zira bunlar Devletin, Ülkenin ve Toplumun namusudur!...

Özelleştirme sürecinin başladığı 1985-2002 arası 17 yıllık dönemde toplam 8 milyar dolarlık özelleştirme gerçekleşmiş iken, 2003-2014 arası 11 yıllık dönemde toplam 53 milyar dolarlık özelleştirme yapılmıştır ki, bunun 30 milyar dolarlık kısmı hâlâ hazineye devredilmiş değildir. (ŞİMŞEK, 2015: 3). Sırada daha özelleştirilmesi düşünülen birçok şeker fabrikası, liman, otoyol, rafineri, banka, hidroelektrik santralleri, termik santraller ve hazineye (kamuya) ait birçok gayrimenkul arazi, bina ve diğer sabit değerler hazırlık, planlama ya da ihale aşamasında bulunmaktadır.

Grafik 1 : Yıl ve Dönem itibariyle özelleştirme

http://www.oib.gov.tr/program/uygulamalar/yillara_gore.htm

Türkiye siyasal anlamda da kendini tüketmiştir. Son yıllarda uygulana gelen yanlış dış politika tercihleri yüzünden Türkiye uluslararası toplum nezdindeki dış itibar ve kredibilitesini yitirmiş, bölgesinde istikrar unsuru olarak caydırıcı güç ve etkisini kaybetmiştir. Tüm komşu ülkelerle "sıfır sorun" hedefi güdülmüş, lakin sorunlu olmadığı ülke kalmamıştır. BOP'un eş başkanlığı misyonunu üstlenmiş, ancak tüm Ortadoğu'yu kasıp kavuran, kan gölüne çeviren acımasız emperyal sistemin baş aktörlerinden biri konumuna düşmüştür.

Türkiye, son 13 yılda uygulanan yanlış politikalar sonucunda büyük bir iç güvenlik sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Küresel güçlerin talep ve baskılarıyla "çözüm süreci" adı altında başlatılan müzakere sürecinde İmralı-Kandil-MİT-İçişleri Bakanlığı dörtgeninde sürdürülen görüşme ve müzakere aşamalarında verilen söz ve tavizler, "çözüm süreci"ni "çözülemez bir sorun" noktasına getirmiş; kolluk güçlerinin anarşik olaylara müdahale ve operasyonel yetki kullanımını mülki idare amirlerinin iznine bağlanmış, Doğu ve Güneydoğu Bölgelerimiz terör örgütleriyle terörist faaliyetlerin cirit atıp vergi topladığı, mahkemeler kurup yargılama yaptığı, yol kesip kimlik sorgulamalarında bulunduğu ve ülkeyi bölünme, toplumu çözülme noktasına getirdiği her türlü risk, tehdit ve kaotik olaylara müsait bir zemin, açık bir alan haline dönüşmüştür.

1815 tarihli Viyana Kongresinde ilk tohumları atılan "Şark Meselesi" çerçevesinde Türkiye üzerindeki emperyalist emellerinden bir türlü vazgeçmeyen dış küresel güçlerce kurgulanıp tertiplenen kumpaslarla açılan (Ergenekon, Ayışığı, Sarıkız, Odatv, Casusluk vb.) davalarda onurlu Türk Silahlı Kuvvetlerinin yıllarca terörle "can siperane" mücadele etmiş birçok fedakâr general, subay, astsubay ve de bizzat Genel Kurmay Başkanı terör örgütü

kurmak ve terörist faaliyetlerde bulunmakla suçlanmış, yargılanmış, kimileri ağır hapis, kimileri müebbet hapis cezasına çarptırılmış, kimileri de kendilerine reva görülen suçlama, muamele ve zulümlere dayanamayarak hastalanıp yaşamını yitirmiş ya da intihar etmiştir. Bu suretle, o güçlü, görkemli, onurlu ve vakur, ve tüm Ortadoğu coğrafyasında bir denge ve istikrar unsuru olarak kabul edilip saygı duyulan TSK, moralman çöktürülmüş, pasifize edilmiştir.

Cumhuriyetin hiçbir döneminde son13 yıllık dönem kadar yasama etkinlikleri ve mevzuat değişikliği yapılmamıştır. Parlamento bileşiminde ezici çoğunluğa sahip hükümetin, KHK ve Tüzük etkinlikleri yanı sıra, hazırladığı hemen her kanun tasarısı kolayca parlamentodan geçmiş, özellikle birçok alanda değişiklik öngören "torba yasa" yöntemiyle adeta toplumun geçmişe dönük hukuk hafızası silinmiştir. Yüksek mahkemelerin yapısı politik tercihler doğrultusunda yeniden dizayn edilmiş, nesnel ve bağımsız yargı düzeni yerine, tutuk ve güdümlü bir yargı mekanizması tesis edilmiştir. Doğal yargıç ilkesi ikinci plana atılmış, daha önce lağvedilen DGM yerine özel yetkili mahkemeler ve sulh ceza hâkimlikleri kurulup devreye sokulmuştur.

Parti ideolojisini temel alan yoğun kadrolaşma olgusu sonucunda kamu yönetimi hemen her alanda bozunmuş, kamu kurum ve kuruluşları Devletin değil, merkezin politik tercih ve talimatları doğrultusunda yetki kullanıp hizmet yürüten, kararlar alıp uygulayan, hükümetin kurumları haline dönüştürülmüştür.

Vergi denetimleri ve vesayet denetim yetkileri politik baskı ve intikam aracı olarak kullanılmış; yandaş basın, yandaş kesim, yandaş sendika, yandaş ticari ve ekonomik antiteler yaratılmış ve iç ilişkilere dayalı bir avantaj, rant ve saadet zinciri kurulmuştur.

Üretim ekonomisi yerine, genişletilmiş ithalat rejimi ve tüketim ekonomisine dayalı bir yönetim politikasının tercihi çerçevesinde süre gelen küreselleşme mantık ve uygulamaların olumsuz etki ve sonuçları en çok sosyal ve ekonomik hak ve özgürlükler alanında yaşanmaktadır. Kamu ihtiyaçlarının karşılanması amacına yönelik mal ve hizmet üretimi ve sunumu bağlamında "taşeronlaşma" adeta altın çağını yaşamakta, giderek daha bir yaygınlık kazanmakta ve yaygınlaştıkça da işçi-işveren, emek-sermaye, arz ve talep dengeleri bozulmakta; emek aleyhine riskli, zarar doğurucu ve yoksullaştırıcı sonuçlara yol açmaktadır. Taşeron faaliyetleri üzerinde sıkı, sağlıklı ve etkin bir denetim sistemi ve uygulamasının da yeterince gerçekleşmemesi karşısında, ulusal ve uluslararası iş hukukunun (iş yasaları ve İLO Sözleşmeleri) işçiyi ve işçi haklarını koruyucu hükümleri uygulamada etkisiz kalmakta; iş güvenliği, ücret güvencesi, çalışma koşulları ile hafta sonu ve yıllık izin hakkı, sendika, toplu sözleşme ve grev hakkı gibi hakların kullanılıp gerçekleşmesi, neredeyse işverenin insafına terk edilmiş durumdadır. Bilindiği üzere, yakın tarihte tüm ülkeyi yasa boğan bir Soma Faciası yaşandı ve tam 301 maden işçisi vatandaşımızı kaybettik. Olayın hemen arkasından bir de Ermenek Faciası geldi. Bir anlamda katliam boyutuna varan bu kitlesel işçi ölümlerinin sorumluluğunu "işin fitratına" havale edip kadere bağlamak, kabul edilebilir bir zihniyet, doğru ve sağlıklı bir mantık yargısı olmasa gerek. 301 can, tamamen denetim eksikliğinin ve taşeron firmanın iş güvenliği bağlamında yasal yükümlülüklerinin gereklerini yerine getirmemiş olmasının kurbanı olmuştur. Böyle bir sonuç bir iş kazasının değil, kaybedilen bir cephe savaşının veya en azından çok geniş çaplı bir silahlı çatışmanın bilançosu olabilir ancak!..

Küreselleşme ile küresel istek ve ihtirasların Türkiye'de yol açıp yaşattığı kitlesel ölüm olayları ve ulusal acılar, salt sınırsız, sistemsiz ve denetimsiz bir taşeronlaşma olgusundan kaynaklandığı çalışma hayatıyla sınırlı kalmamıştır. Küreselleşmenin ölümlere yol açan sindirici baskı ve acımasız etki ve sonuçları sosyal hayatın diğer alanlarında da; başka bir deyişle sadece "isteme hakları" denilen ekonomik ve sosyal haklar alanında değil; "koruyucu haklar" da denilen kişisel hak ve özgürlüklerin kullanıldığı alanlarda da yaşanmıştır. Anayasamızın Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hak ve Özgürlüğünü düzenleyen 34. maddesinin "Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir." Biçimindeki açık ve amir hükmüne rağmen, çevrenin, yeşil alan ve doğal zenginliklerin, tarihi ve kültürel değer ve varlıkların korunması, din ve vicdan, düşünce ve kanaat, düşünceyi ifade ve yayma, özel hayatın gizliliği ve korunması, haberleşme, bilim ve sanat, basın özgürlüğü gibi hak ve özgürlüklerin kullanılması ya mülki idare amirlerinin yasaklayıcı kararlarıyla engellenmiş, ya da çoğu kez bu çerçevede düzenlenen meşru ve haklı toplantı ve gösteri yürüyüşü etkinliklerine, orantısız güç kullanılarak birçok gencin ölümüne veya sakatlanmasına yol açan müdahalelerde bulunulmuştur. Birçok konuda basına sansür, olmadık gerekçelerle ekran karartma yaptırımları, internet kullanımına konan yasaklar ya da erişime getirilen kısıtlamalar giderek yaygınlık kazanmış; dış basında dahi "sürmanşet" konusu oluşturacak vahamet ve boyutlara ulaşmıştır.

Bugün Ortadoğu'da emperyalist emellere dayalı küreselleşme olgusunun yol açtığı, adı konmamış bir "Üçüncü Dünya Savaşı" yaşanmaktadır ve BOP de bu savaşın altyapısı, senaryosu ve uygulama stratejisidir. BOP'un özünde de, bunu kurgulayıp uygulayan küresel aktörlerin doyumsuz kar hırsı ve acımasız sermaye gücü yatmaktadır. Söz konusu hırs ve güç karşısında insan olarak birey yaşamı ve insan hakları evrensel anlam ve değerini yitirmiştir. Küresel güç ve aktörler için bu coğrafyada yaşayanlar, kendi emperyalist emel ve menfaatleri adına istedikleri zaman birbirleriyle çatışabilecekleri, bu uğurda birbirlerine kırdırıp başarı sağlayacakları birer kurşun asker olmaktan öteye bir anlam ve değer taşımamaktadır. Kavlak'ın dediği gibi "Bugün dünyada iyilerle kötülerin çatışması var. İyiler adaletin, demokrasinin ve barışın peşinde... Kötüler ise, sömürünün, savaşın ve

kaosun peşinde. İyiler, sevginin hâkim olduğu bir dünyanın peşindeyken, kötüler, paranın her şeyin üstünde olduğu bir dünya istiyor. Ne yazık ki, içinde bulunduğumuz süreçte, kötüler önde gidiyor. Dünyayı onlar yönetiyor, onlar kirletiyor. Onlar, insanlığın barış içinde olmasından rahatsız oldukları için, dünyanın her yerinde yeni savaşlar çıkarıyorlar. Masum insanları öldürüyorlar. Çünkü onlar, savaşlar sayesinde ülkeleri ele geçirip, kaynaklarını sömürüyorlar” (KAVLAK, 2012: 19). Öyle ya savaşlar, yer yer silahlı mücadele ve çatışmalar olmazsa, ABD, İngiltere, Almanya, Fransa gibi hangi batı ülkesinin milli gelir ve refahına büyük katkı payı sağlayan silah sanayi varlığını idame ettirip, gelişmesini sağlayabilir ki !..

Yeni yönetim teknikleriyle, işgücünün kendi içinde ayrıştırılması ve taşeronlaştırma emeğin istihdam güvencesini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu süreç, örgütlülüğün istisna örgütsüzlüğün kural haline getirilmesiyle, demokrasinin temel öğelerinden biri olan örgütlü işçi hareketini zayıflatmıştır. İşçi sınıfının hak ve özgürlük savaşımında en büyük silahı olan örgütlü gücünün elinden alınma süreci başlamıştır. Bu gelişmelere koşut olarak, burjuvazi küçük özverilerde bulunmak ve işçi sınıfına ödünler vermek zorunda olduğu sosyal devlet anlayışını; “devleti küçültüp daha demokratik kılmak” söylemini kullanarak özelleştirme ve esneklik politikalarıyla ekonomik demokrasi boyutundaki kazanılmış demokratik hakları uygulamada geri almıştır. Ekonomik ve toplumsal hakların yanı sıra siyasal hakların uygulanmasında önemli sorunlarla karşılaşmıştır. Devletin teknik bir aygıt haline gelmesi ve

ekonomik ve toplumsal konularda düzenlemelerde IMF, Dünya Bankası, WTO (World Trade Organization) gibi uluslararası kurumlar, küresel sermaye ve sivil toplum kuruluşlarının belirleyici olması, halk egemenliğinin yasama sürecine yansımaya engel olmaktadır (ŞAHİN, 2009 : 177).

Uluslararası alanda rekabet eden güçlü yatırımcılar, pazarlarını büyütme için pazar bilgilendirmesi amacıyla, “demokratik” hükümetlerle işbirliği içinde yeni buluşlar aramaktadır. Bu amaçla, bilgilendirmeyi bastıran ve süzgeçten geçiren politik tekeller, “demokratik” rejimlere saldırmaktadır; politik baskı ve insan haklarının kötüye kullanılması, uluslararası yatırımcılar için pazar değeri olan bir sonuç haline gelmektedir (CHRİSTENSEN, 1997: 193). Uluslararası finans kurumları ve sermayenin korumasına bırakılan insan hakları, piyasada arz ve talebi olan bir mal haline getirilmektedir. Ekonomik ve toplumsal hak olarak tanımlanan eğitim ve sağlık gibi birçok kamu hizmeti ya özelleştirilmiş ya da kamu tarafından ücretli sunulmaya başlamış; yurttaş müşteri haline getirilmiştir. (ŞAHİN, 2009: 178). Öyle ki, ihtiyaç sahibi bir kimsenin 5 TL.lik bir ilacı resmi sevk yoluyla alıp kullanabilmesi için 17 TL.lik maddi bir külfete katlanmak zorunluluğu hasıl olmuştur.

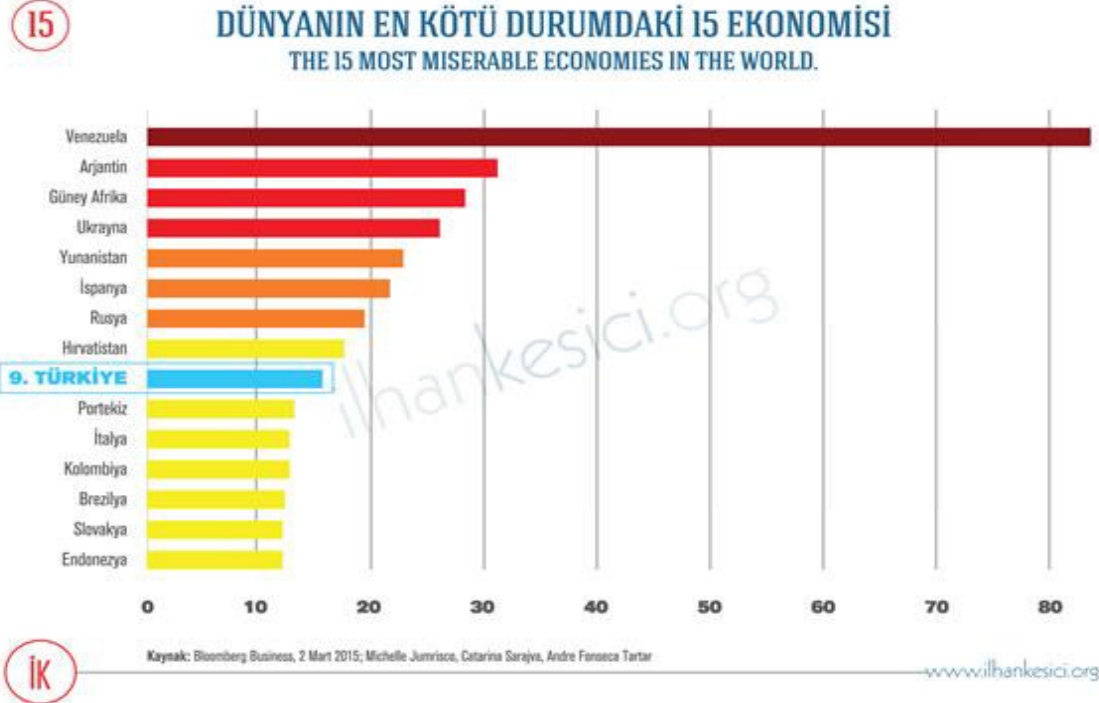
Esnek uzmanlaşmanın üretimin parçalanarak farklı mekânlarda gerçekleşmesi ilkesine uygun olarak, devletin ekonomik ve siyasal gücü parçalanmış, ulus devletin işlevlerinin bir bölümü uluslararası kurumlara, bir bölümü de piyasaya ve sivil toplum kuruluşlarına devredilmiştir. Günümüzde, hukuki normlar yeni idari ve hükümet dışı aktörler tarafından; devlet içinde, devletle yan yana ve devletin dışında yaratılmaktadır. Devletin düzenleyici işlevindeki başarısızlığı, düzenlemelerde “soft hukuk” adıyla da anılan, hükümet dışı sistemi meydana çıkarmıştır (Globalization Nongovernmental, 2007). Akışkanlığı artan sermaye, ulusal pazarları aşarak, ulus devletin ekonomik, siyasal, toplumsal alanlardaki belirleyiciliğini ve karar alma inisiyatiflerini geriletmiştir. Küreselleşme; küresel, bölgesel, ulusal düzeyde yasama sürecini etkilemiştir. Uluslararası düzeyde; Birleşmiş Milletler, Bretton Woods kurumları (International Monetary Fund [IMF], Dünya Bankası) gibi kurumların düzenlemeleri ulus devletleri bağlamakta ve bu kurumlar yasa yapıcılar haline gelmiştir. Yasama süreci ulusal düzeyde homojenleşmiş (meclisteki partiler arasındaki ideolojik farklılıklar kalkmış), demokratik yasa yapma formu uluslararası sistemin baskısıyla zayıflamıştır (Globalization Processes, 2007).

Küreselleşme süreci, yeni liberal ekonomik politikalarla, emeğin sosyal devlet döneminde sermaye karşısında ulaşmış olduğu hassas dengeyi bozmuş, sosyal devletin sağladığı görece iyileşme yerini yoksullaşmaya bırakmıştır. Esnek uzmanlaşmanın üretim sürecini parçalaması sonucu yaşanan hızlı taşeronlaşma süreci, büyük kitleleri üretim sürecinin dışına iterek yoksullaştırmıştır. Küreselleşme adı altında, piyasa ekonomisinin sınırsız ve denetimsiz işlemesi insan haklarını tehdit eden bir noktaya gelmiştir. Ekonomik ve toplumsal hakların yaşama geçirilemediği bir toplumda insan haklarına saygılı bir demokrasiden söz edilemez. Siyasal ve hukuki eşitlik üzerinde yoğunlaşan siyasal demokrasi tek başına gerçek eşitlik sağlamaktan uzaktır ve biçimsel kalacaktır. Bu nedenle, gelirin yeniden dağıtılması ile ekonomik fırsat ve koşullarda eşitliğin sağlanmasını amaçlayan bir demokrasi anlayışı (SARTORİ, 1993) olan ekonomik demokrasi anlayışı ile desteklenmek zorundadır (ŞAHİN, 2009: 178).

Küreselleşmeyi yöneten ve yönlendiren uluslararası finans kuruluşlarının dayattığı ulusal reçete ve politikaların uygulanmasıyla yarattığı olumsuz etkiler neticesinde her alanda üretim son derece daralmış, bundan en çok etkilenen sektörler de tarım ve hayvancılık olmuştur. Öyle ki, 70’li, 80’li, hatta 90’lı yıllarda bile, gerek orta öğretim düzeyindeki coğrafya dersinde, gerekse üniversite öğrenimi sürecinde “Türkiye’nin Ekonomik Bünyesi” adıyla gördüğümüz derslerde, dersi dinlerken ve ilgili ders notlarımızı okurken edindiğimiz bilgiler göğsümüzü kabartır, gururlandırır. Tütün, buğday, arpa, mısır, pamuk, zeytin, zeytinyağı vb. birçok ürün istihsalinde, hayvan

besiciliği ve et üretiminde dünya çapında birinciliklerimiz ya da en azından önceliklerimiz vardı. Oysa geldiğimiz noktada, bunların yerini sonunculuklar aldı ve artık saman da dâhil olmak üzere her şeyi ithal eder olduk. Böylece üreten ve tüketen toplum olmaktan çıkıp, üretmeden tüketen, ithalata bağlı ve dışa bağımlı bir toplum haline döndük. Sonuç olarak Türkiye aşağıdaki grafikten de anlaşılacağı üzere, en kötü yönetilen 15 ülke arasında 9 sırada yer almaktadır:

Grafik 2: Dünyanın en kötü durumdaki 15 ekonomisi

yaşanan küreselleşme ile küresel baskı ve dayatmaların yarattığı krizi iyi yönetememiş, bir sorunlar yumağıyla karşı karşıya kalmıştır ve bu sorunlara radikal tedbir ve rasyonel yöntemlere başvurarak birer birer çözüme görev ve sorumluluğu da, 7 Haziran 2015 seçim sonuçlarının ortaya koyduğu tablo çerçevesinde oluşacak koalisyon hükümetine düşmüştür. İktidar koalisyonunun önünde mutlak çözüm bekleyen önemli sorunlardan biri işsizlik sorunudur. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere Türkiye’de işsizlik oranı artık çift haneli rakamlarla ifade edilmektedir.

Tablo 2: Türkiye’de İstihdam ve İşsizlik

	Toplam		Erkek		Kadın	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
15 ve daha yukarı yaşta kiler	(Bin)					
Nüfus	56 718	57 609	28 014	28 451	28 704	29 157
İşgücü	28 330	29 022	19 782	20 085	8 548	8 937
İstihdam	25 583	25 953	17 979	18 165	7 604	7 787
Tarım	5 315	5 193	2 887	2 855	2 427	2 339
Tarım dışı	20 268	20 759	15 091	15 311	5 177	5 448
İşsiz	2 747	3 069	1 803	1 920	944	1 150
İşgücüne dahil olmayanlar	28 388	28 587	8 233	8 366	20 155	20 221
	(%)					
İşgücüne katılma oranı	49,9	50,4	70,6	70,6	29,8	30,7
İstihdam oranı	45,1	45,0	64,2	63,8	26,5	26,7
İşsizlik oranı	9,7	10,6	9,1	9,6	11,0	12,9
Tarım dışı işsizlik oranı	11,6	12,6	10,4	10,8	15,1	17,2
15-64 yaş grubu						
İşgücüne katılma oranı	54,5	55,0	75,8	75,8	33,1	34,1
İstihdam oranı	49,1	49,1	68,8	68,4	29,3	29,6
İşsizlik oranı	9,9	10,8	9,3	9,7	11,2	13,1
Tarım dışı işsizlik oranı	11,7	12,6	10,4	10,8	15,1	17,3
Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı	16,7	18,6	15,7	16,6	18,8	22,2

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/Erişim:Haziran2015/Sayr:18638>

Bize göre bu sorunun yegâne çözüm yolu da, her alanda “marjinal kar maksimizasyonunu” hedeflemeyen **tam kapasite üretim** ve bunun sağlayacağı **tam kapasite istihdam**-dır. Bunu desteklemek amacıyla başvurulabilecek bir başka yöntem de, gerek işçi, gerekse memur statüsüne tabi çalışanların

emeklilik haklarını düzenleyen yasaların öngördüğü hizmet süresi, yaş ve gün sayısı gibi koşullarda ve özellikle bayan çalışanlar lehine yumuşatıcı değişiklikler yapılarak, bundan yararlanıp emekliye ayrılacakların yerine, işsizler ordusunun önemli bir kesiminin yerleştirilmesidir.

İvedi çözüm bekleyen ikinci önemli sorun "Dış Politika ve Güvenlik"dir. Gerek komşu gerek diğer bölge ülkeleriyle geçen süreç zarfında ve çoğu kez uygulanan yanlış politikalar yüzünden bozulmuş veya bozunmaya yüz tutmuş ilişkileri, iyi komşuluk ve dostane temaslar adına gerçekleştirilecek resmi demeç ve ziyaretlerle iyileştirmek ve bu bağlamda tüm komşu ve bölge ülkeleriyle siyasi, ekonomik, ticari, askeri alanlarda yakın ve sıkı bir işbirliği ortamı oluşturarak, özellikle İran, Irak ve Suriye gibi ülkelerle stratejik ortaklığa gidilerek, güney sınırlarımızın ötesinde yer alan bölgedeki otorite boşluğundan yararlanıp cirit atan ve binlerce masum insanı kesip kanlarını akıtan, binlercesini sürüp göçe zorlayan, evinden, yurdundan eden terör örgütleriyle topyekûn mücadele ederek bölgeyi temizleyip, her dört ülke için de sürekli bir tehdit unsuru ve güvenlik sorunu oluşturan bu belaya, bu kaotik ortama son vermek kaçınılmazdır. Ve böylece ABD'nin BOP projesinin, "Arap Baharı" uygulamalarından sonra son halkasını oluşturan "Büyük İsrail", "Büyük Kürdistan" ve "Büyük Ermenistan" kurma heves ve hayalleri de suya düşmüş, buz üzerindeki yazıya dönmüş olacaktır.

Mutlak çözüm bekleyen bir diğer önemli sorun da "Toplumsal Barış ve İç Güvenlik" sorunudur. Emperyalist emeller peşinde koşan küresel dış mihrakların planlayarak güdümlenip dayattığı ve kimsenin tam anlamıyla içeriğini bilmediği "çözüm süreci" safatasının bir an önce ülke gündeminden düşürülmesi; ülkede birtakım kültürel ve folklorik farklılıkların yarattığı bir sorun varsa, bunun kapalı kapılar ardında değil; yeni oluşan parlamento çatısı altında masaya yatırılarak tartışılıp asgari müştereklerde uzlaşmayı sağlayacak bir çözüme kavuşturulması hayati bir zorunluluktur. Özellikle son 13 yıldır, bir yandan "küreleşme ve emperyalist küresel aktörlerin" baskı, güdümlenme, tahrik ve dayatmaları, öte yandan ülkeyi bölgeleşmeye, toplumu kamplaştırmaya sevk eden sürekli ötekileştirici, ayrıştırıcı, hasmâne tavır takındırıcı politik söylem ve demeçler, bir diğer taraftan da "çözüm süreci sekteye uğramasın" bahanesiyle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yaratılan otorite boşluğundan yararlanıp türeyen çeşitli terör örgütleriyle sahneye çıkan provokatif mihrak ve militanların organize edip yönlendirdiği kanlı olay ve çatışmalar, "ektreme" talep ve uygulamalar tüm ülke sathında toplumun barış ve huzurunu, istikrar ve güvenliğini had safhada bozmuş, 7'den 70'e herkesi "yarınlarımız ne olacak endişesi" sarmıştır.

Gerçekten de Türkiye'nin ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin etkin, rasyonel ve radikal bir "Restorasyon Dönemi"ne ihtiyacı var. Zira son 13 yıldır yaşanan süreç ve bu süreçte cereyan eden olaylar, yapıla gelen icraat ve uygulamalar, kötü niyet ve gizli amaçlı iç ve dış güçlere verilen söz ve tavizler, resmi ağızlardan dile getirilip maksadını aşan söylem ve açıklamalar sonucu Türkiye'nin "Genleriyle Oynanmış", "Ülkenin, Devletin ve Toplumun Kimyası Bozulmuş"tur. Hemen her alanda yerinden oynamış ya da oynatılmış denge taşlarının şiddetle ihtiyaç duyulan işbu restorasyon döneminde düzeltilip tekrar yerli yerine oturtulması ülkenin ve toplumun varlığı ve geleceği açısından, var olup olmamak arasında yaşamsal bir önem taşır.

Bu bağlamda olmak üzere nelerin yapılabileceği, nelerin yapılmaması gerektiğini de Anayasamızın "Milletvekili Andı" nı düzenleyen 81.maddesinde açık, net ve kesin ifadeyle amir hükme bağlamıştır: "Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma; hukukun üstünlüğüne, demokratik ve lâik Cumhuriyete ve Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı kalacağıma; toplumun huzur ve refahı, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanma ülküsünden ve Anayasaya sadakattan ayrılmayacağıma; büyük Türk Milleti önünde namusum ve şerefim üzerine andiçerim" Şu halde "namus ve şeref sözü" verilen söz konusu ülkü ve ilkelerin hayata geçirilip gerçekleştirilmesi, hiçbir politik veya ideolojik mensubiyet ya da sosyolojik étnicité ayırımı gözetmeksizin TBMM'ni oluşturan 550 milletvekilinin tümünün asli görevi, namus borcu ve Anayasal sorumluluğudur.

Öncelikle el atılması, neşter vurulması gereken alanlardan bir "Hukuk Sistemi"dir. Geçen zaman zarfında yasama etkinlikleri çerçevesinde çıkarılan yasalarla ve yapıla gelen diğer mevzuat değişiklikleriyle zemini kayganlaşan, istikrarı bozulan, yoğun tahribata uğramış hukuk sistemimizin yeni yasama döneminde tüm ülke düzeyinde herkes için ve her bağlamda "Hukukun Üstünlüğü"nü egemen kılacak ve Anayasanın 5. madde hükmü ifadesiyle "... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya" yönelik mutlak bir onarıma ihtiyacı vardır. Basın, bilişim, çalışma, sendika, toplu sözleşme ve grev, toplantı ve gösteri, düşünce ve kanaati ifade ve yayma vb. kişisel, ekonomik, sosyal ve siyasal hak ve özgürlükleri sınırlayıcı, kısıtlayıcı, daraltıcı tüm yasal düzenleme ve mevzuat değişikliklerin ilga edilip bunların yerine herkesin hak ettiği ölçüde eşit ve özgürce tüm bu hak ve özgürlüklerden yararlanabilmesini mümkün kılacak, ülke ve toplum

menfaatlerini, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü ön plana çıkaran ve kamu yararıyla bireysel çıkarları adil bir dengeyle bağdaştıran yeni yasal düzenleme ve mevzuat değişiklikleri ihdas edilmesi kaçınılmazdır.

Toplumun huzur, refah ve mutluluğunu, toplumsal barış ve güvenliğini, birlik ve bütünlüğünü sağlamak adına yeni bir Siyasi Partiler Kanununa, yeni Seçim Kanunu ve seçim sistemine, aleniyet, şeffaflık ve hesap verebilirliği temel alan bir Siyasi Ahlak Yasasına, Yasama Dokunulmazlığının Anayasa ve TBMM İçtüzüğü bağlamında amacına uygun olarak yeniden düzenlenmesine, adil ve hakkaniyete uygun yeni bir Gelir Dağılımı Politikasına, göreceli olarak geri kalmış ve üretim ve de istihdam olanakları son derece kısıtlı Doğu ve Güneydoğu Bölgelerindeki geniş toprak mülkiyetine dayalı feodal yapıya son verecek, topraksız köylü ve çiftçiyi topraklandırarak etkin ve radikal bir Toprak Reformu Yasasına ihtiyaç vardır.

Politik tercihler doğrultusunda "Yargı Reformu Paketi" adı altında yapılan yasa ve Anayasa değişiklikleriyle, "Yargı Bağımsızlığı" ve "Yargıç Güvencesi" son derece zarar görmüş; Bağımsız Yargı, Bağımlı hale dönüşmüştür. Bu bağlamda özellik ve öncelikle HSYK, AYM, Yargıtay ve Danıştay gibi yüksek mahkemelerin yapı ve oluşumunun yargı bağımsızlığı, yargıç güvencesi ve objektif yargılamayı sağlayacak yeni bir yapı düzene kavuşturulması ertelenemez zorunluluktur.

Geçen zaman zarfında giderek yozlaşan, birçok konu ve alanda politik tercih ve talimatlar doğrultusunda yetki kullanıp hizmet yürüten Kamu Yönetiminin neredeyse en alt birimine kadar sinmiş "Politizasyon" dan arındırılmalı; atama ve yükseltmede "Kidem, Uzmanlık ve Liyakat" sisteminin esas alınmalıdır.

Ve son olarak, başta "Deniz Feneri" olmak üzere 17-25 Aralık gibi yaşana gelen olay ve olgular sonucunda, toplum vicdanını rahatsız ve tedirgin eden şaibeli konuların mutlaka ve kararlı bir şekilde üzerine gidilip takip edilmeli, yeniden Parlamento gündemine taşınıp müzakere, araştırma konusu edilerek "Yüce Divana Sevk" kararına bağlanmalıdır. Bunun yanı sıra, rüşvet, irtikap, ihtilas, özel rant ya da menfaat sağlama ve ihaleye fesat karıştırmaya bulaşmış veya bulaştığı kuşkusu bulunan kamu makam ve görevlileri hakkında gerekli suç duyurularının yapılıp, ilgililerin yargı mercileri önünde hesap vererek aklanmaları ya da cezalandırılmaları yolu açılmalıdır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Günümüz yenedünya düzeninde üretimden tüketime, yönetimden çalışma hayatına ve endüstriyel ilişkilere, eğitimden sağlığa, çevreden uzay ilişkilerine kadar her alanda köklü değişmelerin kaçınılmazlığı ortadadır.

Dünya sanayileşme sürecini de tamamlayarak bilgi toplumu olma yolunda ilerlemektedir. Ekonomik ve sosyal alanlara baktığımız zaman küreselleşme denen olay ve olgulardan herkes etkilenmektedir. Ancak bu etkilenme, bazı ülkelerde olumlu olurken diğerlerinde olumsuz olarak kendini hissettirmektedir. Olumlu etkilenen ülkeler, çağı yakalamakta, tam kapasite üretim ve tam istihdamla, düşük enflasyonla zenginleşmekte ve hayat kalitelerini hızla yükselmekte iken, olumsuz etkilenen ülkeler, işsizlik, yoksulluk ve çaresizlik çemberinde ezilmektedirler. Dolayısıyla ülkeler arasında dengenin sağlanabilmesi için, sosyal devletin nitelikleri göz ardı edilmemelidir. Sosyal haklar çağdaş koşullara göre yönlendirilmelidir. Böylece küreselleşmenin maliyetinin az gelişmiş ülkelerin insanların üstlenmesi engellenmelidir.

Küreselleşme az gelişmiş ülke insanlarına ekonomik özgürlük değil, bağımlılık getirmektedir. Az gelişmiş ülkeler için bu durum sorunların çözümüne değil, bunalımların doğup artmasına yol açmaktadır.

Dünyadaki her insan ve elbette bizim ülkemizde yaşayanlar da yaratılan değerlerden adil pay alma hakkına sahiptir ve bu hakka dayanarak alacakları pay onların insanca yaşamasına yetmeli, insanlar aç, işsiz, eğitimsiz ve konutsuz kalmamalıdır. Toplumsal barış da buna bağlıdır. Yoksa aç, işsiz, muhtaç insan özgür olamaz. Özgür olmayan bireylerle de demokrasi ve dünya barışı sağlanamaz.

Sermaye yoğun ve ekonomik güce dayalı küreselleşme olgusunun getirdiği uluslararası sistem düzeninde ve böylesi bir düzenin yarattığı global koşullar ve dayandığı dinamikler karşısında ulus devletlerin sosyal devlet olma vasıf ve iddiası giderek aşınıp zayıflamakta, salt ulusal anayasalarında ifadesini bulan kuru bir sosyal devlet anlayışı olmaktan öteye etki yaratmamaktadır.

Küreselleşen sermaye ulus devletleri sosyal devlet olmaktan, en azından sosyal devlet olmanın gereklerini yerine getirme iddia ve olanaklarından uzaklaştırmıştır. Özellikle gelişmekte olan ülkeler hızlı bir kalkınma trendini yakalayıp sürdürmek üzere, küresel sermayenin başını çektiği Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi finans kuruluşlarından ağır koşullar ve ciddi tavizler karşılığı büyük meblağlara varan krediler sağlayıp yoğun bir şekilde borçlanmakta, bir yandan adı geçen finans kuruluşlarının kredi sağladığı ülkelere, alacaklarının faiz ve anapara geri dönüş ödentilerini garantiye almak üzere bizzat dikte ettirip yönlendirdiği ekonomik, sosyal ve tarım politikaları çerçevesinde dayattığı hukuksal ve mali reçetelerin uygulanması sonucunda baş gösteren sosyal refahı ve ekonomik gelişmeyi daraltıcı etkiler; öte yandan daralan ekonomide gelir getirici yeni yatırım ve istihdam olanakları sağlanamadığı, dolayısıyla üretimde surplus (artı değer) yaratılmadığı için, muaccel anapara ve faiz borç ödemelerinde iç

borçlanmaya, sabit gelirlilerin ücret ve maaş kaynaklarının (personel giderlerinin) kısılmasına, yeni vergilerin ihdası, dolaylı vergi oranlarının artırılması ya da son derece önemli ve değerli ekonomik, stratejik, sınıai ve finansal kuruluş ve yatırımlarına özelleştirme mantığı çerçevesinde el atılıp, kısa vadede olmasa bile orta vadede kendini finanse edecek kadar cüzi meblağlar karşılığında yabancılara satılması gibi, sosyal refah, sosyal adalet ve sosyal devlet kavram ve ideallerine taban tabana zıt düşen kaynak yaratıcı yol ve yöntemlere başvurmak zorunda kalınmaktadır.

Her ne kadar Anayasamız, "Devletin Temel Amaç ve Görevleri" nden bahisle V No.lu kenar başlığı altında düzenlediği 5. madde hükmü "..... kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır" diyerek, 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin sıralanan nitelikleri arasında ifadesini bulan "Sosyal Hukuk Devleti" olmanın gereklerini yerine getirmeyi, ülkeyi yöneten siyasal kadrolara kaçınamayacakları bir ödev olarak yükümlenmiş olmakta ise de, küreselleşmenin ve küresel sermayenin dıştan dayattığı ve ulusal egemenlik ve siyasal iradeyi kısıtlayıcı koşullar ve bu koşulların oluşturduğu elverişsiz ortam karşısında söz konusu yükümlülüğün gereklerini hayata geçirmede ne derece etkin ve başarılı olunabilir ?

Şu bir gerçek ki, küresel sermaye olgusu muhatap aldığı ülkelerle olan finansal ve siyasal ilişkileri derinleştikçe ve dayatılan siyasal ve sosyal politikalarla ekonomik ve mali reçetelere itibar edildikçe ulusal ekonomik konjonktürün daralması, siyasal ve mali sistemin tıkanması yoğunluk kazanmakta; zaman içinde tüm milli değer ve ulusal artıları yutan bir canavara dönüşmektedir; tıpkı Türkiye'de olduğu gibi...

Sonuç olarak Türkiye, gerek yukarıda adı geçen küresel sermayenin temsilcisi çok uluslu finans kuruluşlarının sağladığı krediler ve neden olduğu borç stoku dolayısıyla, gerekse AB'nin üyelik süreci ve Gümrük Birliği ilişkisi bağlamında kendisine dayatılan mevzuat değişiklikleri, servis edilen siyasal, ekonomik, sosyal ve tarımsal politikalar ve bu bağlamda icraata yönelik dayatılan reçetelere karşı milli duruş ve onurlu bir tavır takınıp ket ve rest çekmedikçe; siyasal irade ve milli egemenliğin aşınmasına ve başta toprak, su, maden gibi yeraltı ve yerüstü doğal kaynak, zenginlik ve üretim faktörlerinin; fabrika, liman, rafineri gibi tesis ve yatırımların teker teker yabancılara eline geçip heba olmasına son verip, kendi potansiyel dinamiklerini harekete geçirerek ulusal kaynak ve olanaklara, tarımsal ve hayvansal üretime, ülke menfaatlerini ön plana çıkaran, bunları gözetip geliştirecek yasal düzenlemeler ve ulusal politikalara dayalı bir kalkınma ve icraat modeline yönelip uygulamaya koymadıkça; içinde bulunduğu ekonomik, siyasal ve mali bağımlılıktan kurtulması olanağı olmadığı gibi, gerçek anlamda bağımsız olmayan bir devletin de sosyal hukuk devleti olma gereklerini yerine getirme şansı yok denecek kadar düşük olmaya devam edecektir.

Ne pahasına olursa olsun Türkiye küresel güç ve aktörlerin oyun ve manipülasyonlarına gelmemeli, talep ve dayatmalarına teslim olmamalıydı. Türkiye bu süreçte kendini tüketmiş; ön sıralarda iken giderek arka sıralara düşmüştür. TÜİK'in Haziran 2015 verilerine göre, Yıllık Nüfus Artışı %1,1, İnsani Gelişme Endeksine göre 187 ülke arasında 69. sırada, Sağlık endeksine göre 187 ülke arasında 63. sırada, Eğitim Endeksine göre 187 ülke arasında 118. sırada, Basın Özgürlüğü Bakımından 180 ülke arasında 149. sırada, İşsizlik oranı %10,6, Kayıt dışı çalışanların oranı %32,7, GSYH'ya göre Yıllık Büyüme Hızı ise sadece %2,3'tür.

Bu tablodan çok daha acı ve garip olan gerçek şu ki, BOP'nin Eşbaşkanlığı misyonu da üstlenen Türkiye, bu misyon çerçevesinde ABD'ne sağladığı destek ve sunduğu hizmetler, bugün güney sınırları boyunca savaşmak durumunda kaldığı terörist bir güç ve oluşum haline dönüşerek kendisini nihai hedef tayin etmiştir.

Yeni başlayan önümüzdeki yasama ve icraat döneminde gerek Parlamentosu, gerekse İktidar kadrosuyla siyasal irade şayet yukarıda bahsi geçen sorunların çözümü hususunda lakayt, ya da yetersiz kalırsa Türkiye'yi vahim ve elim olaylarla dolu, ülkeyi ve milleti bölünme ve çözülme noktasına götürecek karanlık bir gelecek beklemektedir!...

KAYNAKÇA

- ATAAY, Faruk (2005), *Kamu reformu incelemeler*, Ankara Tabip Odası Yayınları, Ankara
BALKIR, Zehra Gönül, (2012) "*Küreselleşmenin Ekonomik Özgürlüklere Yansımaları*", Türk Metal Sendikası Dergisi, S.157, _22.html.1
BOZKURT, Veynel (2000), *Küreselleşmenin Toplumsal Sonuçları*, İstanbul, Alfa Yayınları,
CHRISTENSEN, T. and Laegreid, P. (1999). "New public management-design, resistance, or transformation?: A study of how modern reforms are received in a civil service system," *Public Productivity & Management Review* 23(2), 169-193
ÇOKER, Ziya; (2007), *2000'li Yılların Sorunları*, Anıl Matbaacılık, Ankara
DOĞAN, Naci; (2009), *İnsan Hakları Hukuku, Kurumsal Yapı, Yargısal Denetim Ve Türkiye Uygulaması*, İzmir, Altın Nokta Yayınevi
DOĞAN, Özlem (2000), "*Hukuk Devletini Sosyal Devlet içinde Düşünmek*". *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, Yıl:4 Sayı: 13, Kasım -Aralık-Ocak s. 20

- EKİN, Nusret (1996), "Küreselleşme ve müzik Gümrük birliği", İstanbul, İTO Yayınları, s. 191
- Globalization, Nongovernmental. (2007). *Encyclopedia of Law & Society: American and Global Perspectives*. SAGE Publications. Erişim: 26. 06. 2009. http://www.sageereference.com/law/Article_n283.html
- Globalization, Processes of Legislative. (2007). *Encyclopedia of Law & Society: American and Global Perspectives*. SAGE Publications. Erişim: 26. 06. 2009. http://www.sageereference.com/law/Article_n285.html
- GÖRÜR, Burhan, (25.01.2006), "Sosyal Hizmetler Nereye", <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/insanhaklari.html>
- GÜLER A.Birgül, (2005) "Devlette Reform", İstanbul, Paragraf Yayınları, <http://www.kesk.org.tr/istatistik/ToplamIstihdamveNufusaOran.html>
- HARVEY, David (2014). *Post modernliğin durumu*. (Çeviren: SAVRAN, Sungur). (7. Basım). İstanbul: Metis Yayınları. (Orijinal yayının basım yılı 1990).
- HELVACI, Nevzat (02.05.2006), "Küreselleşme ve İnsan Hakları", <http://www.tihak.org.tr/helva05.html>.
- IŞIK Oğuz/PINARCIOĞLU M. Melih (2003) Nöbetleşe Yoksulluk: Sultanbeyli Örneği, İstanbul, İletişim Yayınları
- KABOĞLU, Ö. İbrahim (2002), Özgürlükler Hukuku : İnsan Haklarının Hukuksal Yapısı, İstanbul, İmge Yayınları
- KAVLAK, Pevrul, (2012), "Bugün Dünyada İyilerle Kötülerin Çatışması Var", Türk Metal Sendikası Dergisi, S.157.
- KESİCİ, İlhan (2015) "AKP Dönemi 2003-2014 Temel Ekonomik Göstergeler", http://www.kesici.org_pdf
- KOÇAOĞLU, A. Mehmet (1998) "İnsan Hakları Çerçevesinde Ekonomik ve Sosyal Hakların Vazgeçilmez Önemi", Yeni Türkiye Dergisi insan hakları Özel Sayısı II, Yıl: 4, Sayı:22, Ankara
- SARTORI, Giovanni (1993). "Demokrasi teorisine geri dönüş". (Çeviren: T. Karamustafaoğlu, M. Turhan). (1. Basım, s. 11). Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayını. (Orijinal yayının basım yılı 1987).
- SUR, Melda (1997), "Sosyal Hakların Uluslar Arası Alanda Koruma Sistemleri", İnsan Hakları Yıllığı, cilt: 19-20, s. 71
- SUR, Melda (2013), Uluslararası Hukukun Esasları, (6.Baskı), Beta Yayınları, İstanbul
- ŞİMŞEK, M. Şerif (2015) "Yönetim ve Organizasyon" <http://www.akparti.org>
- ŞENGÜL, Tarık (2004), "Siyaset ve Mekânsal Ölçek Sorunu: Yerelci Stratejilerin Bir Eleştirisi", *Küreselleşme: Emperyalizm, Yerelcilik, İşçi Sınıfı*, (Der. Ahmet Tonak) İmge Yayınevi, Ankara
- TANÖR, Bülent (1998), *Anayasa Hukukunda Sosyal Haklar*, Beta yay., İstanbul
- ŞAHİN, Y. Edis (2009), "Küreselleşme Ve İnsan Hakları", DEUHYO ED 2009, 2 (4), s. 174-178
- YALINPALA, Jale (2002), "Küreselleşmenin Emek Piyasası ve İstihdam Üzerindeki Etkileri", *Küreselleşme İktisadi Yönelimler ve Sosyopolitik Karşıtlıklar*, (Der. Alkan Soyak), İstanbul, Om Yayınları
- YILDIZ, Nusret (2003), "İnsan Hakları", *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, cilt:5, Sayı:1, s.28